

Rapport från antikvarisk kontroll av byggnadsvårdsprojekt

Upprustning av fastigheten Morlanda 2:22

Morlanda kyrkstallar

Morlanda socken, Orust kommun

BOHUSLÄNS MUSEUM

Rapport 2000:5

Tomas Brandt

Innehållsförteckning

1. BASFAKTA

OBJEKT
BESKRIVNING
BYGGNADSHISTORIA
RENOVERINGSHISTORIA
KULTURHISTORISK STATUS

2. PROJEKTFAKTA

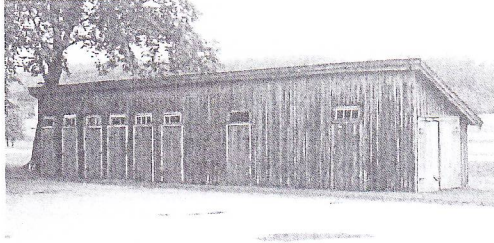
BESTÄLLARE
BIDRAG FRÅN LÄNSSTYRELSEN
TILLSTÅND
TID
PROBLEMBILD
AKTUELLA ÅTGÄRDER
ARBETSBEKRIVNING
MÅLSÄTTNING MED PROJEKTET
ANTIKVARISK MÅLSÄTTNING

3. UTFALL

UTFÖRDA ARBETEN
SÄRSKILDA PROBLEM UNDER ARBETETS GÅNG
AVVIKELSER FRÅN ARBETSBEKRIVNING
UPPFÖLJNING AV ANTIKVARISK MÅLSÄTTNING
BYGGNADSHISTORISKA IAKTTAGELSER GJORDA UNDER ARBETET
GODKÄNNANDE

4. MEDVERKANDE I PROJEKTET

ENTREPRENÖRER
LEVERANTÖRER
ANTIQUARISK KONTROLL

1. BASFAKTA

OBJEKT

Kyrkstallet vid Morlanda kyrka, fastigheten Morlanda 2:22, Morlanda socken och Orust kommun.

Beskrivning

Morlanda kyrkstall är en rödfärgad långa under ett tegeltäckt snedtak. Dörrarna är gråmålade, med vita omfattningar. Alla dörrar vetter mot framsidan, och har överljusfönster. På främre gaveln finns en dubbelport.

Kyrkstallet ligger vid östra ändan av kyrkogården, invid en grusplan. Längs norrsidan av kyrkogården ligger kyrkans olika ekonomibyggnader på rad, med kyrkstallet längst i öster, och församlingshemmet i väster. Alla byggnaderna är röda och bildar en sammanhållen helhet.

Byggnadshistoria

Kyrkstallarna är uppförda kring sekelskiftet och längan var då något längre än vad den är idag. 1945 byggdes den om, den kortades i öster och porten på gaveln tillkom. Den innehöll efter ombyggnaden endast ett mindre antal stallplatser, samt ett WC i västra ändan.

Stallarna brukas idag inte av kyrkan, däremot av Morlanda hembygdsförening.

Renoveringshistoria

Ombyggnaden 1945 var samtidigt också en genomgripande reparation, exempelvis byggdes alla dörrar nya då, och även en del panel byttes. Den grå färgen på dörrarna tillkom också, tidigare har de sannolikt varit röda.

Under senare decennier har däremot mycket litet gjorts vid byggnaden.

Kulturhistorisk status

Ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården, och åtnjuter dessutom visst skydd enligt KML 4 kap.

2. PROJEKTFAKTA

Beställare

Morlanda hembygdsförening.

Bidrag från Länsstyrelsen

Bidrag beviljades 990322 med 90% av kostnaden för upprustningen, vilken helt bedömdes som en kulturhistoriskt motiverad överkostnad.

Tillstånd

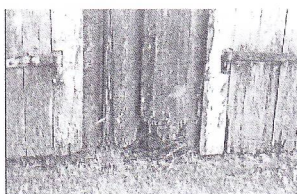
Tillstånd till arbetena har inte krävts.

Tid

Arbetena genomfördes under sommaren 1999.

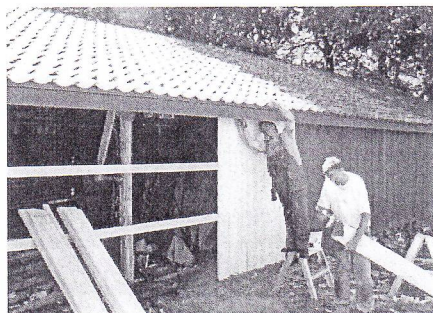
Problembild

Förfallet var långt gångt med rötskador på de flesta håll i panel, undertak, fönster och dörrar. Stommen och de kvarvarande resterna av inredningen var däremot i ganska bra skick, trots allt.

Aktuella åtgärder

En total upprustning för att rädda stallets fortsatta existens.

Arbetsbeskrivning

Till grund för bidragsbeslut låg arbetsbeskrivning från Morlanda hembygdsförening (odaterad bilaga till ansökan).

Målsättning med projektet

Målet med arbetena har varit att rädda kyrkstallarna.

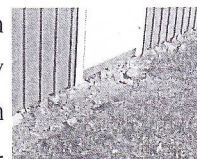
Antikvarisk målsättning

Den antikvariska målsättningen har i stort sett varit den samma som projektets huvudmålsättning, med tillägget att upprustningen sker med traditionella material och metoder.

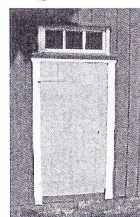
3. UTFALL

Utförda arbeten

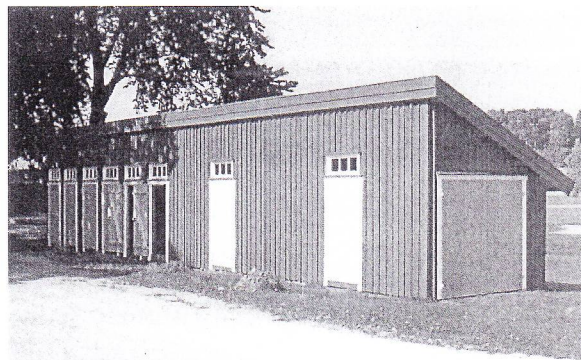
Stomme: Syllen har oljats in, och någon mindre rötskadad del av syllan har bytts. I taket har en av åsarna bytts, i övrigt är stommen oförändrad. *Undertak, takstolar:* Undertaket har bytts mot nytt lika befintligt (med okantade under- och påbrädor).

Fasad: Panelen har bytts mot ny lika befintlig (okantad), som sedan rödfärgats. *Takbeläggning:* Tegeltaket har lagts om och kompletterats med annat äldre tegel (till ca 1/4). *Dörrar:* Nyttillverkade kopior av de befintliga. *Fönster:* Nyttillverkade lika de befintliga. *Färgsättning:* Oförändrad. *Planlösning:* Oförändrad.

Markarbeten: Marknivån närmast byggnaden har grävts undan 10-15 cm för att ordna fall från fasaden. Marken hade i västra ändan krupit upp mot panelen, och ingenstans var grundstenarna synliga utom en bit på baksidan. Buskar på baksidan har tagits ned.

Särskilda problem under arbetets gång

Inga påtagliga.

Avvikelser från arbetsbeskrivning

Inga.

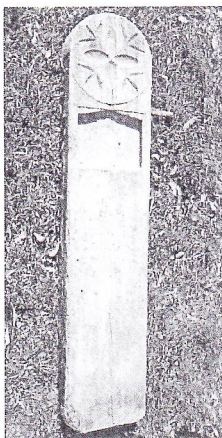
Uppföljning av antikvarisk målsättning

Projektets målsättningar har uppfyllts.

Byggnadshistoriska iakttagelser gjorda under arbetet

Överraskande var att förhållandevis mycket av materialet i stallarna var från 1945.

Intressanta var också de två träbitar som låg i kyrkstallet, och som visade sig vara två gravvårdar av trä, dryga metern höga. De var starkt väderbitna på framsidan, och hade rötskador i nederändan. Överändan var rundad, och hade en dekoration i form av ett runt karvsnitt. Under karvsnittet fanns en rektangulär försänkning, som bör ha innehållit en platta av någon sort med namn och årtal. Dessa plattor var borta.

Godkännande

Arbetena har godkänts vid antikvarisk slutbesiktning datum 990907.

4. MEDVERKANDE I PROJEKTET

Entreprenörer

Börje Jacobsson och Erland Nilsson, Orust. Byggledning och arbetsbeskrivning Eric Jacobsson, Morlanda Hembygdsförening.

Leverantörer

Trävirke från AB Hilmer Andersson, Åmotfors.

Antikvarisk kontroll

Antikvarisk kontroll har utförts av Tomas Brandt, Bohusläns museum.

Uddevalla i januari 2000

Tomas Brandt, antikvarie

Arbetsbeskrivning avseende ombyggnad av stallarna vid Morlanda Kyrka.

1. Grund
2. Byggnadsstomme
3. Tak
4. Kompl. delar
5. Inventarier
6. Målning

222-57448-98

1. Grund.

Grunden är utförd på så sätt att större stenar grävts ned i marken, avjämning med mindre stenar varpå utlagts syll av timmer. Stenarna har aldrig varit sammanfogade med murbruk.

Syllen är i så god kondition att endast några mindre delar av den behöver bytas ut mot nya stockar.

I övrigt inga åtgärder.

2. Byggnadsstomme

Denna är utförd av stående stockar i fasadliv, stöttade av grovt virke mot syllen. Klädsel utv. utgöres av bräder. Spiltorna är indelade som mellanväggar i byggnadens tvärled. Som framgår av bif. fotografier är det byggnadens väggar som är mest illa medfarna och har börjat falla isönder.

Avsikten är att hela utsidan av byggnaden ersättes med nytt material av 1" genomsågade bräder med lock av samma material till samma dim. som befintliga.

3. Tak.

Konstruktionen är utförd med takstolar i stockvirke tvärs byggnaden, varpå ligger ledåsar i längdriktningen. Vattentaket av ospåntade genomsågade bräder i fallriktningen där varannan bräda ligger ovanpå de undre. Ytbetäckning av 1-kupigt rött taktegel.

Vissa takstolar är intakta, några måste bytas, hela yttertakets är genomrutet (se foto). Detta måste bytas ut mot nytt material av samma slag och med samma utseende som tidigare.

Komplettering av taktegel kommer att ske med samma slag som nu.

4. Kompletterande delar.

Härmed avses dörrar, portar och fönster. Dessa måste bytas och ersättas med nya av samma utförande som befintliga.

5. Inventarier.

Hembygdsföreningen har tagit hand om den gamla likvagnen, som under gångna tider förspänd med 2 hästar forslat de döda till den sista vilan. (se foto)

Vagnen är i relativt gott skick men måste målas och restaureras.

6. Målning.

Byggnaden har alltid varit målad i röd färg (Falu Rödfärg) Dörrarna i blå färg samt fönster vita.

Vid ombyggnaden avser vi att behålla den färgsättningen.

Datum
1999-09-07

Handläggare
Tomas Brandt

Lst Dnr
222-57448-98

BM Dnr
557/98

ANMÄLAN OM ANTIKVARISK SLUTBESIKTNING

för byggprojekt med byggnadsvårdsmedel

Objekt: Morlanda kyrkstallar

Kommun:
Orust

Ort:

Socken:
Morlanda

Fastighetsbeteckning:
Morlanda 2:22

Ägare:
Morlanda Pastorat. Disponeras av Morlanda
hembygdsförening, som ansvarat för upprustningen.

Närvarande vid besiktningen:

Tomas Brandt, Bohusläns museum
Eric Jacobsson m fl, Morlanda
hembygdsförening.

Adress:
Morlanda Hembygdsförening
C/o Eric Jacobsson
Barrevik 4864
474 94 HÄLLEVIKSSTRAND

Beskrivning, tillstånd före åtgärder:

Kyrkstallarna var i ett mycket dåligt skick, på det sättet att stora delar av panel och undertak hade rötskador. Taket på grund av läckage genom tegeltaket och panelen dels på grund av läckage uppifrån och dels på grund av markfukt, eftersom grässvålen med åren vuxit sig emot panelens nederändar.

Fönster hade rötskador, dels på grund av bristande underhåll och dels på grund av felkonstruktion av karmbottenstycket.

Själva stommen var, med tanke på skicket i övrigt, i förhållandevis gott skick, med endast punktvisa skador.

Utförda åtgärder:

All panel och undertak har bytts mot nytt virke i utförande lika befintligt. Tegeltaket har lagts om och kompletterats med annat äldre tegel, i utseende snarlikt det befintliga. Dörrar och fönster har bytts. Rötskadade partier i stommen har ersatts med friskt virke. Allt är målat. Marknivån kring stallarna har justerats.

Utbetalning av bidrag tillstyrkes.

Tomas Brandt, antikvarie.